

EGYETEM

2006. március

A SZEGEDI FELSOŐOKTATÁS INFORMÁCIÓS HÁTTÉR MAGAZINJA

Ókori olímpiák kutatója: Dr. Maróti Egon

Dr. Maróti Egon, a klasszika filológia tudora Budapestről került egyetemünkre, ahol huszonnégy évig vezette az Ókortörténeti Tanszéket. Pályafutása során „népgazdasági érdekből” dolgozott Debrecenben is tanszékvezetőként, de felesége révén végül Szegeden telepedett le. Tizenhárom éve ment nyugdíjba, azóta emeritus professzorként segíti a kollégák munkáját. A hetvennyolc éves tudós számos nemzetközileg elismert kutatást végzett, és a mai napig is szívesen foglalkozik az antikvitással.

– Mire emlékszik szívesen ifjú tanuló éveiből?

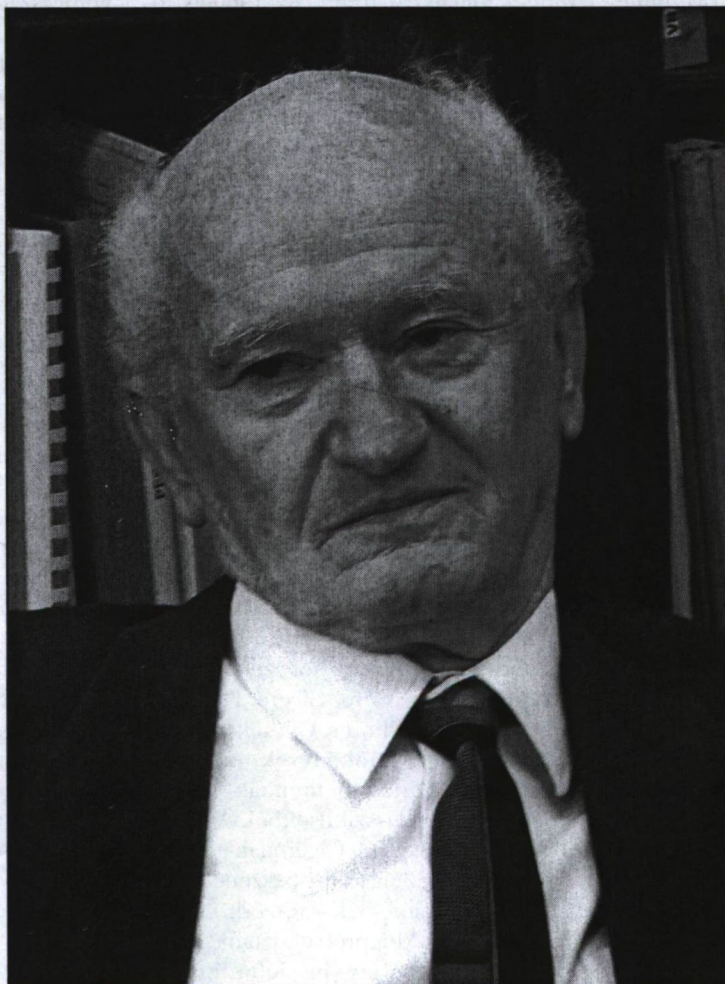
– A középiskolai tanulmányaimat 1938-tól '46-ig végeztem Budán a Toldy Ferenc Gimnáziumban, és azt kell mondanom, nem csak az idő múlása szépíti meg az emlékeimet azzal kapcsolatban, milyen kiváló oktatásban részesültem, hiszen három olyan tanárom is volt a négy alsó osztályban, akik párhuzamosan egyetemi magántanárként is működtek. Később az egyikük, Láng Sándor Szegeden a leíró földrajz professzora lett, egy másikukat pedig akadémikussá választották a későbbiekben. A korrajzhoz az is hozzátartozik, hogy amikor az egyetemi tanulmányaimat folytattam, a bölcsészkaron több mint egy tucat akadémikus oktatott, s

később volt például egy olyan tanárom, aki német-latin-görög szakosként tizenhat nyelven tudott, mert eredetiben akarta olvasni a nagy európai irodalmi alkotásokat. Később a norvég nyelv lektora lett az ELTE-n. Más volt a képzés abban az időben, és a követelmények is sokkalta komolyabbak voltak, mint ma. A gimnáziumot ötvenketten kezdtük az osztályban, az érettségire viszont már csak alig több mint húszan jutottunk el,

viszont abból az osztályból mindenki szép karriert futott be. Volt közöttünk igazgató-főorvos, mikrobiológus professzor egy kaliforniai egyetemen, főmérnök a General Motorsnál, és sorolhatnám még. Szóval komolyak voltak a követelmények, és azt a szigort, aminek következtében az első és második osztályban több mint húsz ember kipotyogott, ma buktatásnak neveznék. Szerintem azonban buktatás, mint olyan, nem létezik, csak bukásról beszélhetünk, ahogyan például az öttusában is: ha a ló leveri az akadályt, arról nem az akadály tehet.

– Már a gimnáziumi évei alatt is tudatosult Önben, hogy a későbbiekben tanár akar lenni?

– Az ember a jó és rossz példákból is tanul. Nekünk szerencsére – mint említettem – nagyszerű tanáraink voltak, akiktől inkább a jó dolgokat lehetett ellesni. Nyolc évig ugyanaz a latintanárnk volt, java-részt az ő nevéhez fűződtek a már említett bukások, mert nagyon szigorúan számon kérte a tananyagot, de nekem ment a tanulás, ezért megkedveltem a latin nyelvet. Még csak családi háttérrel sincs ebben a szakmában, hiszen senki sem volt pedagógus nálunk, olyannyira, hogy én lettem az első gyerkőc a családban, aki egyetemet végzett. Ha már a családnál tartunk, meg kell említe-

nem, hogy a nevemből eredően több problémám is akadt. Egyszer azt mondta nekem egy idősebb kollega, hogy akit Egonnak hívnak, az neki már eleve gyanús, mert ez a név túl arisztokratikus hangzású. Erre én elmagyaráztam az illetőnek, hogy a nevem ógörög eredetű és kecskepásztort jelent, ami – valljuk be – nem túl arisztokratikus eredetről árulkodik. De visszatérve a kérdéséhez, szépen megkedveltem a latin nyelvet, és ahogy telt az idő, minden kialakult...

– *Gondolom, logikus lépésként következett az egyetemi pályafutás az életében.*

– Amikor érettségiztem, még nem kellett felvételizni a felsőoktatási intézményekbe, csak beiratkozni, mert a bizonyítványunk felsőfokú tanulmányokra éretté nyilvánított bennünket. Ez természetesen nem jelentett garanciát a diplomára, azért meg kellett dolgozni, csak annyit biztosított, hogy lehetett követelni tőlünk. Manapság például a történelem szakon olyan hallgatók is vannak, akik nem tudnak az eredeti forrásokkal dolgozni, mert itt kezdnek el latinul tanulni (ma már a hallgatók többségére igaz ez a megállapítás – a szerk.). Ma már az akkori követelmények elképzelhetetlennek tűnnek. Az egyetem latin-magyar szakán első évben felvettem a filozófia szakot, így gyakorlatilag háromszakossá váltam. A szemináriumon a tanárség rögtön a kezembe is nyomott egy német nyelvű ismeretelméleti kötetet, és eszébe sem jutott megkérdezni, hogy meg fogom-e érteni. Akkoriban az a szemlélet uralkodott, hogy ha beiratkoztam és fel merem venni a szakot, akkor meg kellett felelni az elvárásoknak. Így kezdődött az egyetemi pályafutásom, amely később negyvenkét évig tartott státuszban. A két időszak különbségét jellemzi, hogy akkor nem volt ösztöndíj, tandíj viszont igen, a tanulmányi eredmény arányában. Tehát kellett a szorgos munka, a horatiusi *audax paupertas*, az 'el-szánt szegénység' kényszerítő erő volt.

– *Hogyan alakult hallgatói és tanári pályafutása?*

– Az egyetemi éveim alatt mindig akadt két-három tanítványom, akiket korrepetáltam, és a nyári szünetekben dolgoztam építkezésen, küldöncként és éjjeliőrként is, hogy folytatni tudjam a tanulmányaimat. Tehát nem azért mentek jól a dolgaim, mert nagyon okos gyerekek lettem volna, hanem mert meg-

szoktam, hogy meg kell dolgoznom a boldogulásomért. Így aztán az érettségi után, egyetemi munkám megkezdését követően öt évvel kandidátusi fokozatot szereztem. A docensi kinevezésemhez át kellett vennem a Debreceni Egyetem Ökortörténeti Tanszékének vezetését, mert a minisztériumban valaki így döntött. Ez nagyon megtisztelő volt számomra, hiszen csak harminckét éves voltam ekkor. '59 nyarán a pécsi tüdőlézből hazatérve egy levél várt otthon a dékánhelyettes kísérel soraival – nem ajánlott küldemény volt, ezért le is tagadhattam volna –, amiből kiderült, hogy augusztus tizenötödikétől áthelyeztek a Debreceni Egyetemre, és megbíztak a már említett tanszékvezetéssel, népgazdasági érdekből. Hogy mennyivel lett jobb vagy rosszabb a népgazdasági helyzet attól, hogy Debrecenbe kerültem, nem tudom, de valószínűleg inkább helyet kellett csinálni valakinek Pesten, mert a tanszéken nem voltam felesleges, hiszen éveken át heti hat órát tanítottam.

– *Hogyan érezte magát ezek után Debrecenben?*

– Kezdetben jól, mert a kutatással is többet foglalkozhattam. Az 1960-as római olimpia kapcsán például meghirdettem egy speciálkollégiumot az ókori olimpiai játékokról, mert ez a téma nagyon érdekelt engem. Az ókori görögség körében a sportnak és a versenyzékoknak fontos és sokoldalú szerepe volt. Az objektív tények mellett azonban szubjektív indítékok is hatottak rám. Diákkoromban ugyanis magam is sportoltam, rövidtávfutó voltam. Később a három fiam közül kettőt atletizált, nem is rosszul, a harmadik pedig testnevelés-matematika szakos tanár lett, úgyhogy nálunk hagyománnyá vált a családban a sport szeretete. Szóval megérkeztem oda, ahol kezdeni szerettem volna a kutatást – de akkoriban fontosabb témák voltak napirenden. Így foglalkoztam római gazdaság- és társadalomtörténettel, epigráfiával, az antikvitás továbbélésével – na és a filológia területéről indulva egy sor szerző műveivel, mint Cato, Varro, Cicero, Horatius, Vergilius, az ifj. Plinius. Cikkek, egyetemi jegyzetek és tankönyvek, monográfiák, ismeretterjesztő munkák mellett fordítottam is klasszikusokból. A közeljövőben jelenik meg Cicerónak a triumvir Antonius ellen írt 14 beszédének a „Philippikáknak”-nak – a szerk.) második kiadása. Megpróbálkoztam költői szövegekkel is, így pl. lefordítottam

Terentinus negyedik vígjátékát – ez volt az első nyomtatásban is megjelent Terentinus-darab magyar fordítása. Szóval Debrecenben kezdtem el foglalkozni az ókori sportolással, és ezzel a témával a mai napig is foglalatostokodom. Ebben a kutatásomban több nehézséggel is találok, mert az egyik támpontot a ránk maradt görög feliratok jelentették, amelyeket sajnos az idő nem kímélt meg; töredékessé, hiányossá váltak, így a kiegészítésük és az értelmezésük nehézkessé vált. A másik problémát az ókori ábrázolás képezte, amely értelesen nem éppen valóság, hiszen akkoriban ennek a művészetnek nem ugyanaz volt a célja, mint manapság a fotózásnak. Egyébként hat évet töltöttem el Debrecenben, aztán különböző nézeteltérések miatt visszakérültem Budapestre, és az akadémián dolgoztam kutató állásban, majd 1970-ben Szegedre kerültem.

– *Ez a váltás miért következett be?*

– Először is azért, mert hívtak, nem pedig küldtek. A második feleségemnek is fontos szerepe volt, hiszen ő itt tanult Szegeden, az egyetem magyar-latin-görög szakán, később pedig itt is tanított. Őt egy kedves barátom, Horváth István Károly mutatta be nekem, mint tanítványát. Aztán pár évvel később Debrecenben volt egy diákköri konferencia, amelyen Szegedről ő adott elő ókori témában. Innen datálódik a mi ismeretségünk, amelyből rövid idő eltelével házasság lett, és három gyermekünk született. Szegeden huszonkét évig vezettem az Ökortörténeti Tanszékot docensként, majd miután megvédtem az akadémiai doktori értekezésemet, egyetemi tanár lettem. Főleg fiatalabb korban számos nemzetközi szakmai konferencián vettem részt. Előadásaim a rendezvény gyűjteményes kiadványában jelentek meg, de publikáltam folyóiratokban is, a legtöbbit német, olasz és lengyel kiadványokban. Tizenhárom éve mentem nyugdíjba, de azóta is „kártékonykodom” tovább a szakterületemen emeritus professzorként. Kevesebbet dolgozom, mint régebben, de hát hetvennyolc éves vagyok, az egészségem már nem a régi. De remélem, hogy valami hasznomat még mindig veszik a kollégák és a hallgatók egyaránt.

Szabó Endre